

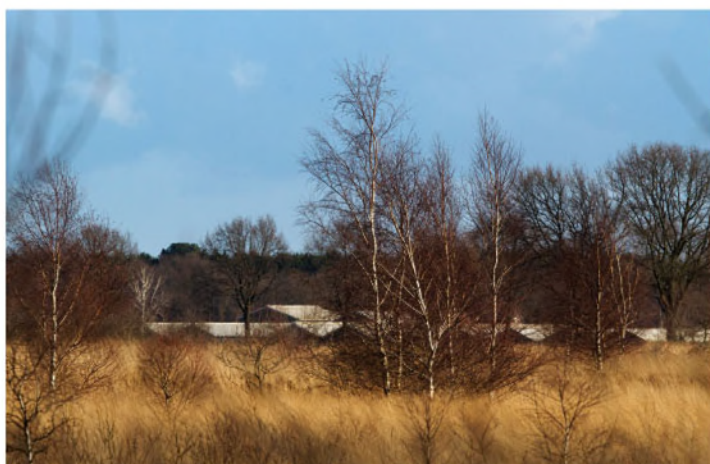

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Omgevingsvisie 2.0 Eindhoven

Advies over reikwijdte en detailniveau van het milieueffectrapport

2 februari 2023 / projectnummer: 3698

1 Advies voor de inhoud van het OER

De gemeente Eindhoven werkt aan de 'Omgevingsvisie 2.0', als opvolger van de in 2020 vastgestelde omgevingsvisie 'Eindhoven, kloppend hart van Brainport'. Met de nieuwe omgevingsvisie legt de gemeente de beoogde ontwikkeling van de fysieke leefomgeving vast. Voor het besluit over de visie stelt de gemeente een omgevingseffectrapport (OER)¹ op. De gemeente heeft de Commissie voor de milieueffectrapportage ('de Commissie') gevraagd te adviseren over de inhoud van het op te stellen OER.

Essentiële informatie voor het OER

De Commissie beschouwt de volgende punten als essentiële informatie in het OER. Dat wil zeggen dat voor het meewegen van het milieubelang in het besluit over de Omgevingsvisie Eindhoven het OER in ieder geval onderstaande informatie moet bevatten:

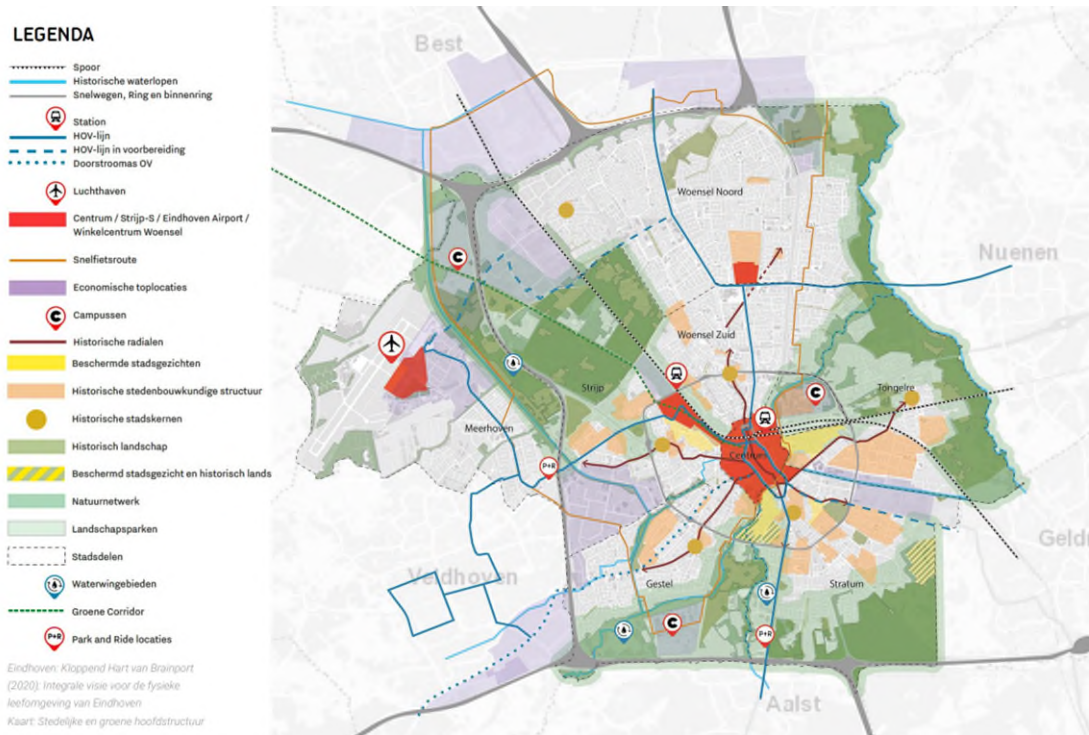
- **De omgevingsvisie in regionale context.** Binnen de Brainportregio vinden veel samenhangende ontwikkelingen plaats. Keuzes in de omgevingsvisie hebben consequenties voor de regio en andersom. Geef in het OER inzicht in de interacties tussen ontwikkelingen in de gemeente Eindhoven, het Stedelijk Gebied Eindhoven en de (Brainport)regio.
- **Concreet toetsingskader.** Vertaal de ambities van de gemeente naar concrete en eenduidig toetsbare indicatoren inclusief bijbehorende beoordelingscriteria. Dit is nodig om te beoordelen of de onderzoeksvarianten – die vooral ingaan op de concentratie of spreiding van woningen en arbeidsplaatsen – te realiseren zijn en of ze strijdig kunnen zijn met andere opgaven. Denk bijvoorbeeld aan opgaven voor bereikbaarheid, energietransitie, bodem en water, klimaatadaptatie en gezonde en sociale wijken.
- **Onderzoeksvarianten en integrale visie.** De onderzoeksvarianten richten zich vooral op de opgaven voor woningen, arbeidsplaatsen en groen en zijn daardoor in essentie eenduidig en goed vergelijkbaar. Stel op basis van de vergelijking hiervan een integraal voorkeursalternatief of meerdere integrale alternatieven samen. Of meer alternatieven nodig zijn is afhankelijk van de 'maakbaarheid', gerelateerd aan de impact op de andere opgaven.
- **Eenduidige referentiesituatie.** De effecten van de onderzoeksvarianten worden vergeleken met de referentiesituatie (huidige situatie en autonome ontwikkeling). Neem in de autonome ontwikkeling alleen ontwikkelingen mee waarover een definitief besluit is genomen. Ga bij onzekere ontwikkelingen zo nodig uit van meerdere scenario's.

Besluitvormers en insprekers lezen in de eerste plaats de samenvatting van het OER. Daarom verdient dit onderdeel bijzondere aandacht. De samenvatting moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het OER. De rol die het OER heeft gespeeld bij de totstandkoming van de visie en in de participatie is belangrijk voor de samenvatting, net als de informatie die bij de afwegingen een rol heeft gespeeld.

In de volgende hoofdstukken beschrijft de Commissie in meer detail welke informatie het OER dient te bevatten. In dit advies bouwt de Commissie voort op de NRD en verwijst zij naar relevante andere documenten. Ze herhaalt slechts punten die al in de NRD aan de orde

¹ Het OER is formeel een milieueffectrapport (MER), maar gaat ook in op sociale en economische aspecten. Daarom is, in aansluiting op de Omgevingswet, de term 'omgevingseffectrapportage' gekozen.

komen als dat voor een goed begrip van het advies nodig is of als ze voorstelt de aanpak op onderdelen aan te passen.

Figuur 1: Stedelijke en groene hoofdstructuur (bron: Omgevingsvisie 1.0).

Aanleiding MER (OER)

De omgevingsvisie beschrijft het integrale beleid van de gemeente met betrekking tot de fysieke leefomgeving voor de middellange tot lange termijn (2040). Omdat de omgevingsvisie kaderstellend kan zijn voor m.e.r.-(beoordelings)plichtige projecten – zoals stedelijke ontwikkeling, uitbreiding van woon- en werkgebieden en uitbreiding van infrastructuur – is het nodig om een plan-MER (OER) op te stellen. Een plan-MER is ook nodig als er gevolgen voor Natura 2000-gebieden kunnen zijn.

Rol van de Commissie

De Commissie is onafhankelijk, bij wet ingesteld en adviseert over de inhoud en de kwaliteit van het OER. Zij stelt voor ieder project een werkgroep samen van onafhankelijke deskundigen. Ze schrijft geen milieueffectrapporten, dat doet de initiatiefnemer. Het bevoegd gezag – in dit geval de gemeenteraad van Eindhoven – besluit over de omgevingsvisie.

De samenstelling en de werkwijze van de werkgroep van de Commissie en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. De projectstukken, die bij het advies zijn gebruikt, zijn te vinden door nummer 3698 op www.commissiemer.nl in te vullen in het zoekvak.

2 Omgevingsvisie, rol van OER en participatie

2.1 Omgevingsvisie 1.0: 'Kloppend hart van Brainport'

In juni 2020 heeft de gemeente Eindhoven de eerste omgevingsvisie (omgevingsvisie 1.0) vastgesteld. Deze omgevingsvisie is vooral gebruikt om – in samenspraak met belanghebbenden – bestaand beleid te bundelen. De omgevingsvisie 1.0 bevat een aantal ambities voor de stad Eindhoven in relatie tot de versterking van de regio ('Brainport Eindhoven'). De volgende vier deelambities zijn geformuleerd:

- economische wereldspeler;
- gezonde en toekomstbestendige stad;
- sociale, inclusieve en gastvrije stad;
- authentieke stad met sterke gebieden.

Deze ambities zijn beschreven in hoofdstuk 3 van de omgevingsvisie 1.0 en samengevat in bijlage 3 van de NRD.

Voor het vaststellen van de omgevingsvisie 1.0 is geen m.e.r.-procedure doorlopen. In deze visie zijn nog geen kaderstellende keuzes gemaakt. Wel heeft het proces geleid tot het vaststellen van de belangrijkste 'opgaven' voor de gemeente:

1. Werken aan een gezonde groei van de stad.
2. Werken aan een aantrekkelijk en hoogstedelijk centrum.
3. Werken aan leefbare, sociale wijken met een sterke identiteit.
4. Werken aan een duurzame en concurrerende economie.
5. Werken aan de energietransitie van de stad.
6. Werken aan een goede stedelijke bereikbaarheid.

De in de omgevingsvisie 1.0 geformuleerde ambities en opgaven vormen het vertrekpunt voor de omgevingsvisie 2.0 en de in de NRD geformuleerde onderzoeksvarianten. De Commissie adviseert om in het OER voor de omgevingsvisie 2.0 een overzicht op te nemen van het proces dat is doorlopen voor de omgevingsvisie 1.0, de daarin gemaakte keuzes en de wijze waarop het omgevingsbelang hierin is meegenomen.

2.2 De regionale context van de omgevingsvisie

In de NRD worden de uitgangspunten voor enkele onderzoeksvarianten in het OER beschreven:

- de groei van 62.000 woningen in het Stedelijk Gebied Eindhoven (SGE)² tot 2040, waarvan 40.000 woningen in Eindhoven;
- de groei van 72.000 arbeidsplaatsen in SGE tot 2040, waarvan 36.000 in Eindhoven;
- 8 m² nieuw groen per woning.

² Het Stedelijke Gebied Eindhoven (9 gemeentes) vormt het hart van de regio. Het is een sterk internationaal georiënteerde regio met veel innovatie bedrijvigheid. De regio bestaat uit 21 gemeentes met circa 800.000 inwoners. Deze regio onderscheidt zich door een concentratie van 'toptechnologische bedrijven', kennisindustrie en hoogwaardige maakindustrie. Hierbij is sprake van een grote mate van samenwerking tussen bedrijfsleven, onderwijs- en kennisinstellingen en overheden.

Geef voor elk van deze uitgangspunten aan hoe deze tot stand zijn gekomen en plaats de gemaakte keuzes en de uitgangspunten in het perspectief van de (metropool)regio 'Brainport Eindhoven'. Binnen deze regio vinden veel ontwikkelingen plaats die met elkaar samenhangen en elkaar beïnvloeden, onder andere op het gebied van wonen, werken, voorzieningen en mobiliteit.³ De gemeentes binnen SGE en de regio zijn sterk met elkaar verbonden en delen in belangrijke mate dezelfde opgaven, bijvoorbeeld op het gebied van de ontwikkeling van hoogwaardige werkgebieden en de aantrekkingskracht op internationale (kennis)werkers. Dit betekent dat keuzes die in de Omgevingsvisie Eindhoven worden gemaakt van grote invloed (kunnen) zijn op de regio en dat keuzes in buurgemeentes belangrijke consequenties (kunnen) hebben voor Eindhoven.

Beschrijf in het OER de interacties tussen de gemeente Eindhoven, SGE en de omliggende gemeentes in de regio. Geef aan welke ontwikkelingen in de regio (mogelijk) interactie met elkaar hebben. Voor zover ontwikkelingen nog onzeker zijn, kan gebruik worden gemaakt van scenario's (zie paragraaf 5.1 van dit advies). De Commissie merkt op dat ontwikkelingen op het wereldtoneel van belang (kunnen) zijn voor de regio. De Commissie geeft daarom ter overweging mee een gevoeligheidsanalyse toe te voegen aan de OER, waarin deze internationale ontwikkelingen worden vertaald naar de impact voor de regio en specifiek voor Eindhoven.

2.3 Participatie

De NRD maakt duidelijk dat participatie een belangrijke rol heeft gespeeld bij de totstandkoming van de omgevingsvisie 1.0. Ook in het proces voor de totstandkoming van de omgevingsvisie 2.0 zal participatie een grote rol spelen (zie figuur 2 in de NRD). De Commissie onderschrijft het belang van het betrekken van bewoners, bedrijven en andere belanghebbenden. De opgaven waarvoor Eindhoven staat, leiden immers tot grote transities, met grote gevolgen voor de huidige inwoners en andere belanghebbenden. Door belanghebbenden te betrekken bij het vaststellen van randvoorwaarden en uitgangspunten kunnen zij wezenlijk invloed uitoefenen op de invulling van deze transities. Denk daarbij bijvoorbeeld aan de inrichting van de openbare ruimte, groen en de zorg voor leefbare, sociale wijken met een sterke identiteit.

Met het oog op de participatie is het van belang om te zorgen voor helder en eenduidig taalgebruik, het vermijden van jargon en het gebruik van ondersteunend kaartmateriaal en illustraties. De Commissie merkt op dat de omgevingsvisie 1.0 en de daarin opgenomen 'Staat van de stad' veel tekst bevat en relatief weinig gebruik maakt van bestaand kaartmateriaal. Andere (beleids)stukken zoals de nota 'Actualisatie Eindhoven op Weg 2022' maken duidelijk dat de gemeente wel beschikt over veel goed en bruikbaar kaart- en illustratiemateriaal.⁴

Verder is van belang om in elke fase duidelijk te zijn over de onderwerpen waarop de participatie zich wel en niet richt en om te zorgen dat alle relevante groepen goed vertegenwoordigd zijn. De realisatie van grote aantallen woningen en arbeidsplaatsen

³ Voor het Stedelijk Gebied Eindhoven is onder andere in 2017 en opnieuw in 2022 een 'Afsprakenkader Wonen' vastgesteld, waarin afspraken en uitgangspunten zijn opgenomen over de gezamenlijke aanpak van de woningbouwopgave in het SGE. Zie <https://www.stedelijkgebiedeindhoven.nl/wonen>.

⁴ De zienswijze van de Stichting Beter Eindhoven (SBE) gaat in op het belang van participatie in verschillende fasen van ontwikkeling van de omgevingsvisie en wijst erop dat de NRD veel jargon bevat.

betekent dat er veel nieuwe bewoners en werkers bij zullen komen, waarvan nog moeilijk te voorspellen is welke eisen en wensen zij stellen aan (de inrichting van) de stad en hoe deze aansluiten bij (eisen en wensen van) bestaande bewoners. Het verdient daarom aanbeveling om ook bij de uitwerking van de omgevingsvisie oog te (blijven) hebben voor participatie door (toekomstige) gebruikers, waaronder internationale (kennis)werkers ('expats').

3 Opgaven, ambities en toetsingscriteria

Maak opgaven en ambities concreet

De ambities, de 'Staat van de stad' en de gesignaleerde trends ten tijde van de vaststelling van de omgevingsvisie 1.0 hebben geleid tot de eerder genoemde zes stedelijke opgaven. In de NRD is aangegeven dat deze opgaven mogelijk nog worden aangevuld op basis van nieuwe beleidskeuzes die zijn vastgesteld na de omgevingsvisie 1.0.

De ambities voor Eindhoven zijn wel benoemd (bijlage 3 van de NRD), maar nog weinig concreet gemaakt. De Commissie vindt het van belang dat expliciet getoetst kan worden in hoeverre met de alternatieven de ambities op het gebied van gezondheid, bereikbaarheid, sociale aspecten, water, ondergrond en groen gehaald worden. Dat voorkomt dat de omgevingsvisie slechts 'wensbeelden' bevat, die niet of nauwelijks kunnen worden getoetst op maak- en haalbaarheid. Door de effecten te beoordelen kan duidelijk worden gemaakt in hoeverre de onderzoeksvarianten verenigbaar zijn met de ambities en de andere opgaven. De omgevingsvisie is immers een integrale visie op de fysieke leefomgeving, en niet alleen een visie op de opgaven voor woningbouw en werkgelegenheid.

Vertaal de geformuleerde ambities en opgaven naar zo concreet mogelijke randvoorwaarden, uitgangspunten en maatregelen die onderdeel kunnen uitmaken van de (uitwerking van de) omgevingsvisie, en naar toetsingscriteria voor de vergelijking van alternatieven/varianten. In het onderstaande tekstkader geeft de Commissie ter illustratie een aantal aandachtspunten voor het thema mobiliteit. Voor veel andere aspecten is een vergelijkbare concretisering denkbaar.

Ter illustratie: mobiliteit

De opgaven voor de gemeente Eindhoven hebben grote gevolgen voor de mobiliteit in de stad en daarbuiten. In de huidige situatie is er binnen de ring relatief veel ruimte voor autoverkeer, inclusief parkeren. De realisatie van grote aantallen woningen en werklocaties zal leiden tot een sterke beperking van de ruimte, terwijl het aantal verplaatsingen juist zal toenemen. Dit betekent dat een forse mobiliteitstransitie nodig zal zijn, zoals overigens wordt onderkend in de nota 'Actualisatie Eindhoven op Weg 2022'.

De Commissie adviseert om het OER te gebruiken om nader uit te werken welke maatregelen mogelijk en nodig zijn, om de mobiliteit te verduurzamen. In feite komt dit neer op het concretiseren van de mobiliteitsopgaven zoals omschreven in de nota 'Actualisatie Eindhoven op Weg 2022' voor de jaren 2022-2026 en verder. Besteed in het OER voor de verschillende alternatieven/varianten aandacht aan de volgende aspecten:

- *De impact van de gekozen mobiliteitsoplossingen voor:*
 - a) *de modal split;*
 - b) *het autobezit en -gebruik binnen en buiten de (binnen)ring;*
 - c) *de belasting van het lokale en regionale wegennetwerk;*

d) *de verkeersveiligheid.*

- *Het parkeerbeleid in de diverse gebieden en hoe om wordt gegaan met 'waterbedeffecten' (het afwentelen van de parkeerdruk op de omgeving).*
- *Hoe gemonitord wordt of de verwachte effecten zich ook daadwerkelijk voordoen en hoe bij tegenvallende effecten bijgestuurd gaat worden.*
- *Impact van de zero-emission zone op milieu binnen en buiten de zone.*
- *Verwachtingen ten aanzien van multi-modale verplaatsingen.*
- *Verwachtingen ten aanzien van de impact van deelmobiliteit.*
- *Pendelstromen.*

Van ambities naar toetsingscriteria

De overzichten in paragraaf 4.3.1. van de NRD bevatten toetsingscriteria die sterk beschrijvend en kwalitatief van aard zijn. Mede daardoor lijken criteria vaak te overlappen en komt de driedeling in hoofdcategorieën (gezond, toekomstbestendig, sociaal en inclusief) niet altijd logisch over. Ook zijn de criteria nog weinig specifiek voor de Eindhovense situatie. De 'Staat van de stad' in de omgevingsvisie 1.0 is bijvoorbeeld wat dit betreft specifieker.

De Commissie adviseert om de toetsingscriteria in een vroeg stadium SMART te maken en specifiek voor de Eindhovense situatie. Houd rekening met de context van SGE en de regio⁵, en met de huidige kwaliteiten en knelpunten en wensen en eisen die voortkomen uit het participatieproces. Denk hierbij aan het omgaan met bodem en water, klimaatverandering, de gezondheid en kwaliteit van de leefomgeving, de belasting van de lokale en regionale verkeersinfrastructuur voor fiets, auto en OV, het gebruik van de openbare ruimte en sociale aspecten.

Stel zoveel mogelijk vooraf vast aan welke indicatoren de ambities en andere omgevingsaspecten worden getoetst. Beschrijf vervolgens voor iedere indicator de gebruikte databron(nen), en de waarde(n) waaraan wordt getoetst⁶. Onderbouw per indicator duidelijk de basis voor de beoordeling (positief, negatief, neutraal). Onderbouw de gemaakte keuzes, werk daarbij zoveel mogelijk samen met stakeholders/kennishouders in de regio (waterschap, GGD et cetera) en neem dit mee in het participatieproces.

De Commissie merkt op dat de belangrijke thema's water, bodem en klimaatadaptatie een enigszins ondergeschikte rol lijken te spelen in de ambities en het toetsingskader voor het OER.⁷ Op grond van de recente beleidsuitspraken (Programma Water en bodem sturend⁸) is het volgens de Commissie noodzakelijk deze aspecten een prominente plaats te geven in het beoordelingskader.

⁵ Geef bijvoorbeeld aan welke rol de 'Brainport principes', vastgesteld op 5 maart 2020, hierbij spelen. De nota 'Concretisering Brainport principes' maakt onder andere onderdeel uit van de zienswijze die is ingediend door de Stichting Beter Eindhoven (SBE).

⁶ Bijvoorbeeld: Criterium: 'voldoende groen', indicator: per CBS-buurt het percentage woningen met x m² groen oppervlakte binnen y meter van de woning (met onderbouwing van x en y), databron: kaart op basis waarvan groen oppervlakte wordt vastgesteld, toetsingskader (met onderbouwing): <a%: onvoldoende, a-b%: voldoende, >b%: goed.

⁷ In het toetsingskader is onder het hoofdthema Gezond het toetsingscriterium 'Luchtkwaliteit, bodem, water en licht' opgenomen, met als toelichting "zo min mogelijk aantasting van de bodem- en watersystemen". Onder het hoofdthema Toekomstbestendig is het toetsingscriterium 'Ondergrond' opgenomen.

⁸ Zie ook de brieven van de Deltacommissaris over woningbouw en klimaatadaptatie en rapportages in het kader van het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie en kennisprogramma Zeespiegelstijging.

4 Staat van de stad

In de omgevingsvisie 1.0 is uitgebreid aandacht besteed aan de huidige situatie en trends in de gemeente Eindhoven, in de context van de regio en SGE, onder andere in de bijlage 'Staat van de stad'. De Commissie adviseert om deze analyse in het OER over te nemen en te actualiseren. Besteed daarbij expliciet aandacht aan de volgende onderdelen.

Huidige situatie en trends in relatie tot de leefomgeving (knelpunten)

Beschrijf aan de hand van de in hoofdstuk 3 genoemde indicatoren de huidige situatie en trends en geef een analyse van bestaande en te verwachten knelpunten. Besteed aandacht aan alle relevante aspecten van de leefomgeving, zowel in de bovengrond als ondergrond. Geef aan welke ontwikkelingen er de afgelopen 10 jaar hebben plaatsgevonden in termen van extra woningen en arbeidsplaatsen, mobiliteit, typologie en de dichtheid waarmee dat gebeurd is, verdeeld naar delen van de stad. Besteed aandacht aan de veranderingen in de populatie, onder andere door de instroom van internationale kenniswerkers, en de consequenties hiervan.

Opgaven van buiten de gemeente

Geef inzicht in de randvoorwaarden en uitgangspunten die voortkomen uit 'bovenliggend' beleid op regionaal, provinciaal en (inter)nationaal niveau. De NRD (bijlage 1 en 2) bevat een korte samenvatting van zowel de Nationale (NOVI) als de Provinciale (POVI) Omgevingsvisie. Geef in het OER aan of en hoe de prioriteiten en afwegingsprincipes uit de NOVI en de hoofdopgaven uit de POVI doorwerken in de omgevingsvisie van Eindhoven. Geef ook aan welke andere beleidskaders leidend of inspirerend zijn bij de uitwerking van de omgevingsvisie, zoals:

- Regionale Energiestrategie metropoolregio Eindhoven.
- Klimaatakkoord.
- Grondstoffenakkoord circulaire economie.
- Waterbeheerprogramma waterschap De Dommel, Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie (DPRA), beleidsprogramma IenW/Programma Water en Bodem Sturend en briefadviezen Woningbouw en klimaatadaptatie van de Deltacommissaris.

Bestaand beleid en taken

Geef inzicht in de randvoorwaarden en uitgangspunten die voortkomen uit bestaand gemeentelijk beleid, zoals groenbeleid en mobiliteitsbeleid ('Eindhoven op Weg'). Ga daarnaast in op overige wensen, eisen en uitgangspunten, bijvoorbeeld ten aanzien van identiteit, bestaande sociale structuren en (gebruik van) openbare ruimte.

5 Alternatieven en varianten

5.1 Referentiesituatie

In het OER wordt aandacht besteed aan een 'referentievariant', die bestaat uit de huidige situatie inclusief 'autonome groei'.⁹ De Commissie benadrukt dat deze referentievariant niet gelijk is aan de referentiesituatie. De referentiesituatie - waarmee alternatieven in het OER dienen te worden vergeleken - bestaat immers uit de huidige situatie en de autonome ontwikkeling. Alleen *vastgestelde* ontwikkelingen - dat wil zeggen waarover een definitief besluit is genomen - behoren tot de referentiesituatie.

De Staat van de stad (omgevingsvisie 1.0) vormt een goede basis voor de beschrijving van de huidige situatie, maar vergt vanzelfsprekend een actualisatie. Bij beschrijving van de autonome ontwikkeling moet worden uitgegaan van te verwachten veranderingen in de huidige activiteiten in het studiegebied en van nieuwe activiteiten waarover reeds is besloten. Binnen de gemeente zijn al diverse kleinschalige en grootschalige gebiedsontwikkelingen gaande. Maak in het OER expliciet over welke ontwikkelingen definitief is besloten (en over welke nog niet) en neem alleen die ontwikkelingen mee in de referentiesituatie. De verwachting dat er circa 1.500 woningen per jaar gebouwd worden en een gemiddelde groei van ongeveer 30.000 arbeidsplaatsen binnen SGE op basis van cijfers uit het verleden, maakt dus niet automatisch deel uit van de autonome ontwikkeling en daarmee ook niet van referentiesituatie.

Voor nog onzekere ontwikkelingen (zoals ontwikkelingen in buurgemeenten, ontwikkeling Eindhoven Airport) en trends (zoals klimaatverandering of economische groei) kan gebruik worden gemaakt van scenario's of een gevoeligheidsanalyse.

5.2 Onderzoeksvarianten

In de NRD worden drie onderscheidende 'onderzoeksvarianten' voor het OER voorgesteld met een aantal vaste uitgangspunten (zie paragraaf 2.2. van dit advies). De onderzoeksvarianten onderscheiden zich van elkaar op de volgende onderdelen:

- de verdichtingsstrategie voor wonen en werken;
- de wijze van vergroening van de stad;
- de locaties van basisvoorzieningen en stedelijke voorzieningen;
- mobiliteitsmaatregelen.

De NRD benoemt de volgende drie onderzoeksvarianten:

1. **Eindhoven City** - in dit alternatief worden de woningen zoveel mogelijk binnen de ring gerealiseerd en wordt voor nieuw groen gebruik gemaakt van de bebouwing.
2. **Stedelijke knooppunten** - dit alternatief gaat uit van verdichting en vergroening binnen de ring en rond knooppunten zoals WoenselXL en Zone HOV4/Kastelenplein.
3. **Gespreide groei** - in dit alternatief wordt de verdichting ingericht rond verschillende (wijk)centra met een gelijkmatige verdeling over de stad(sdelen).

⁹ De NRD geeft hierover aan dat er uitgegaan wordt van een groei van gemiddeld 1.500 woningen per jaar en 30.000 arbeidsplaatsen binnen SGE, gebaseerd op de ontwikkelingen in de afgelopen 10 jaar.

De Commissie kan zich vinden in de onderzoeksvarianten uitgaande van een beperkt aantal belangrijke opgaven. Dit zorgt ervoor dat de onderzoeksvarianten juist op deze opgaven concreet, onderscheidend en vergelijkbaar zijn. Daarbij is wel van belang dat duidelijk is welke randvoorwaarden en uitgangspunten van toepassing zijn vanuit de andere ambities en opgaven voor Eindhoven. Het is op voorhand niet uit te sluiten dat de onderzoeksvarianten niet (volledig) verenigbaar zijn met andere ambities en opgaven. Daarom is de in hoofdstuk 3 genoemde concretisering van ambities en randvoorwaarden naar heldere toetsingscriteria en indicatoren van groot belang.¹⁰

5.3 Van onderzoeksvarianten naar een integrale omgevingsvisie

De NRD maakt nog niet duidelijk hoe de resultaten van de analyse van de onderzoeksvarianten worden vertaald naar de omgevingsvisie, die het integrale beleid voor de fysieke leefomgeving moet bevatten. Dit is wel relevant omdat de uitgangspunten voor woningen, arbeidsplaatsen en groen in de praktijk anders kunnen uitpakken. Onzekerheden – vooral qua economische ontwikkeling – kunnen immers tot veranderingen in de vraag naar woningen en werklocaties leiden. Niet alleen in aantallen, maar ook in het type woningen en werklocaties.

Bovendien zijn de integrale opgaven voor Eindhoven groot, met forse uitdagingen voor in ieder geval mobiliteit, energietransitie, klimaatadaptatie, gezondheid en kwaliteit van de leefomgeving. De effectbeoordeling moet duidelijk maken in hoeverre de onderzoeksvarianten verenigbaar zijn met de ambities en andere opgaven voor de gemeente. Denk daarbij aan:

- de betekenis van de onderzoeksvarianten voor de vereiste mobiliteitstransitie en de eventuele overbelasting van de lokale en regionale infrastructuur voor auto, fiets en openbaar vervoer;
- wat nodig is om aan de doelstellingen voor energietransitie (productie, opslag, distributie) en klimaatadaptatie en het beleidsuitgangspunt 'water en bodem sturend' te voldoen;
- knelpunten op het gebied van gezondheid en kwaliteit van de leefomgeving, inclusief de wensen en eisen die bestaande en nieuwe bewoners hieraan stellen.

Dit kan leiden tot de conclusie dat het beoogde programma voor wonen en werken in meer of mindere mate botst met andere ambities en opgaven. Als dit het geval is, vraagt dit om een meer integrale afweging tussen opgaven en ambities. Dit kan leiden tot heroverweging van opgaven en/of tot aanpassing van ambities. Het OER kan hierin een belangrijke rol vervullen, door de consequenties van dergelijke keuzes inzichtelijk te maken.

De Commissie adviseert om in het OER op basis van de vergelijking van de onderzoeksvarianten een integraal voorkeursalternatief samen te stellen, dan wel meerdere integrale alternatieven te ontwikkelen om de bredere afwegingen te kunnen maken. Besteed daarbij ook aandacht aan de gevolgen voor en de onderlinge afhankelijkheden binnen de regio. Keuzes in Eindhoven kunnen immers leiden tot 'afwenteling' van problemen die binnen Eindhoven niet opgelost worden. Denk daarbij bijvoorbeeld aan klimaatopgaven (wateroverlast, droogte), natuur/groen, mobiliteit en (duurzame) energieopwekking en - distributie.

¹⁰ Bij de vergelijking van de onderzoeksvarianten is de beschikbaarheid van voldoende woningen en de beschikbaarheid van voldoende bedrijfslocaties geen relevant toetsingscriterium, aangezien deze als vast uitgangspunt zijn meegenomen.

Fasering

De Commissie adviseert om bij de invulling van het integrale voorkeursalternatief of alternatieven aandacht te besteden aan de mogelijkheden om de woningbouw- en werkgelegenheidsopgaven te faseren. Een goede fasering kan leiden tot flexibiliteit en tegelijkertijd voldoende 'kwaliteit van de leefomgeving' borgen, ook wanneer de ontwikkelingen tussentijds bijgesteld (moeten) worden. Monitoring en evaluatie zijn hiervoor tevens van groot belang (zie hoofdstuk 7 van dit advies).

6 Beoordelingskader

6.1 Algemeen

In hoofdstuk 3 van dit advies heeft de Commissie aanbevolen het beoordelingskader in een vroeg stadium te concretiseren, duidelijk te maken welke indicatoren worden gebruikt en op basis waarvan de beoordeling wordt uitgevoerd. In deze paragraaf voegt de Commissie hieraan enkele algemene aandachtspunten toe:

- Geef voor de te hanteren beoordelingscriteria de 'hardheid' aan, mede op basis van wettelijke eisen, beleidskaders en andere ambities.
- Beschrijf de voorgenomen ontwikkelingen zo uitgebreid als nodig is om een goede vergelijking van alternatieven en varianten op basis van doelbereik en (omgevings)effecten mogelijk te maken op het niveau waarop besluitvorming plaatsvindt.
- Beschrijf de omgevingseffecten voor de onderlinge vergelijking van alternatieven en varianten steeds volgens dezelfde methode en met hetzelfde detailniveau.
- Het is niet altijd eenduidig vast te stellen of effecten positief, neutraal of negatief scoren. Maak daarom transparant hoe een score tot stand is gekomen en hoe deze bij aggregatie wordt meegewogen. Laat iedere score zien. Streep positieve en negatieve effecten niet tegen elkaar weg zodat het lijkt alsof er niets verandert.
- Kwantificeer de effecten waar relevant en mogelijk. Ga voor kwalitatieve beoordelingen in op de opzet, de gebruikte expertises van deskundigen, de groepsgrootte en de gebruikte bronnen. Zorg dat de kwantitatieve en kwalitatieve beoordelingen navolgbaar en qua methodiek zoveel mogelijk herhaalbaar zijn, zodat toekomstige beoordelingen goed vergelijkbaar zijn.
- Onderbouw de keuze van rekenregels/-modellen en van de gegevens waarmee de effecten van het voornemen worden bepaald. Ga ook in op de onzekerheden in deze bepaling, het belang daarvan voor de vergelijking van alternatieven en de wijze waarop effecten geëvalueerd worden.
- Onderbouw voor de verschillende thema's de begrenzing van het gehanteerde studiegebied. Voor sommige thema's is het nodig om een ruimer studiegebied te kiezen, bijvoorbeeld voor effecten op de mobiliteit en de effecten van stikstofdepositie op natuurgebieden.
- Houd rekening met fasering en ga uit van verschillende tijdshorizonten, of ga consequent uit van dezelfde tijdshorizon en laat zien hoe de effecten zich in de tijd ontwikkelen. Geef een doorkijk naar effecten op de (zeer) lange termijn.
- Besteed aandacht aan cumulatie van effecten.

6.2 Passende beoordeling

Op enige afstand van Eindhoven liggen Natura 2000-gebieden zoals Strabrechtse Heide & Beuven en Leenderbos, Grootte Heide & De Plateaux. De omgevingsvisie heeft mogelijk significante gevolgen voor deze gebieden en andere Natura 2000-gebieden. Als op voorhand – op grond van objectieve gegevens en analyses – significante gevolgen niet met zekerheid uitgesloten kunnen worden, moet een Passende beoordeling worden opgesteld. Deze Passende beoordeling heeft – gelet op het detailniveau van de omgevingsvisie – het karakter van een risicoanalyse.

Deze analyse moet betrekking hebben op de afzonderlijke onderdelen van de visie en op de cumulatie daarvan, inclusief andere relevante ontwikkelingen. In de Passende beoordeling mogen bij deze beoordeling van de risico's mitigerende maatregelen worden meegenomen. Indien blijkt dat geen maatregelen beschikbaar zijn om significante effecten van (voornemens uit) de omgevingsvisie te voorkomen, verken dan of de zogenoemde ADC-toets¹¹ met succes kan worden doorlopen.

7 Monitoring en evaluatie

De looptijd van de omgevingsvisie is lang en er zijn onzekerheden in de te verwachten ontwikkelingen. Daarom adviseert de Commissie regelmatig te bewaken of en in welke mate de daadwerkelijke ontwikkelingen bijdragen aan de ambities en doelen van de gemeente, welke omgevingseffecten zijn opgetreden, en hoe deze zich verhouden tot wet- en regelgeving.

Om ongewenste gevolgen in de hand te houden en zo nodig te kunnen bijsturen, is het van belang normen, kaders en regels duidelijk en toetsbaar te omschrijven en om de ontwikkeling van het gebied in de context van het SGE en de regio te monitoren. Een monitoringsplan met heldere indicatoren is daarvoor noodzakelijk. Op die manier wordt inzichtelijk of de verschillende doelstellingen gedurende de looptijd van de omgevingsvisie kunnen worden gerealiseerd. Zo kan het omgevingsbelang, op punten die nu nog onzeker zijn, in de toekomst volwaardig meewegen. Dit biedt bestuurders een goede basis om in de loop van de tijd, indien nodig, extra maatregelen te nemen. Het is van belang om vooraf maatregelen achter de hand te houden, zoals bijvoorbeeld meer of minder sturing in de mobiliteit.

Formuleer op basis van het beoordelingskader in het OER een aanzet voor een monitoringsplan. Houd hierbij rekening met de ontwikkelingen in de kwaliteit van de leefomgeving. Deze kunnen aanleiding zijn tot het hanteren van andere beoordelingscriteria dan op dit moment zijn voorzien. Bestaande sectorale monitoringsprogramma's voor bijvoorbeeld luchtkwaliteit, natuur, (grond)water en gezondheid kunnen worden ingezet voor het in beeld brengen van de geactualiseerde leefomgevingskwaliteit. Voor CO₂ kan de Klimaatmonitor gebruikt worden.

¹¹ De ADC-toets bestaat op grond van artikel 2.8 van de Wet natuurbescherming uit de volgende vragen: A: is er een alternatieve oplossing voorhanden? D: dient de activiteit een dwingende reden van groot algemeen belang? C: zijn compenserende maatregelen mogelijk om de gevolgen teniet te doen?

BIJLAGE 1: Projectgegevens

Advies van de Commissie over het op te stellen MER

De Commissie bestaat uit een werkgroep van deskundigen. Deze werkgroep geeft aan welke onderwerpen naar zijn mening moeten worden behandeld in het MER en met welke diepgang. Om zich goed op de hoogte te stellen van de situatie heeft de werkgroep het gebied bezocht waar milieugevolgen kunnen optreden. Meer informatie over de [Commissie](#) en over haar [werkwijze](#) vindt u op onze website.

Samenstelling van de werkgroep

Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

dr. ir. Marieke Dijkema

ing. Johan Janse

drs. Pieter Jongejans (secretaris)

drs. Roeland van Kerkhoff

Margo Meeuwissen MSc

ir. Harry Webers (voorzitter)

Besluit waarvoor dit milieueffectrapport wordt opgesteld

Omgevingsvisie.

Waarom wordt hiervoor een milieueffectrapport opgesteld?

Voor activiteiten die grote milieugevolgen kunnen hebben, kan in Nederland een MER vereist zijn. De bijlagen C en D bij het Besluit milieueffectrapportage geven aan om welke [activiteiten](#) het gaat. Voor deze procedure gaat het in ieder geval om de activiteiten D11.2, “stedelijke ontwikkeling” en D11.3 “aanleg, wijziging of uitbreiding industrieterrein”. Een MER is ook nodig als effecten op Natura 2000-gebieden optreden die in een Passende beoordeling moeten worden beschreven. Daarom wordt een plan-MER opgesteld.

Bevoegd gezag besluit

Gemeenteraad van Eindhoven.

Initiatiefnemer besluit

Burgemeester en Wethouders van de gemeente Eindhoven.

Heeft de Commissie ook zienswijzen en adviezen bij haar advies betrokken?

De Commissie heeft alle zienswijzen en adviezen gelezen die het bevoegd gezag tot en met 20 december 2022 heeft toegestuurd. Ze heeft ze in haar advies verwerkt, voor zover relevant voor het MER.

Waar vind ik de stukken die de Commissie heeft gebruikt?

U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, door op www.commissiemer.nl projectnummer [3698](#) in te vullen in het zoekvak.

Commissie voor de milieueffectrapportage
A. v. Schendelstraat 760
3511 MK Utrecht

t 030-2347666
e mer@eia.nl
w commissiemer.nl

